Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijalausunto eduskunnan talousvaliokunnalle 13.09.2018

Asia: U 78/2018 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle yhteisen kumppanuussopimuksen rahastojen ja Euroopan globalisaatiorahaston sääntelystä sekä koheesiopolitiikan uudistamisesta ohjelmakaudelle 2021–2027 annetuista komission ehdotuksista (koheesiopolitiikan asetuspaketti)

Komissio hyväksyi 2.5.2018 ehdotuksen EU:n seuraavaksi monivuotiseksi rahoituskehykseksi vuosiksi 2021–2027. Komissio antoi 29.–30.5. rahoituskehystiedonantoa täsmentäviä lainsäädäntöehdotuksia, joilla ohjattaisiin EU:n tulevaisuuden koheesiopolitiikkaa.

Koheesioasetuspaketti kattaa Yhteenkuuluvuus ja arvot -budjettiotsakkeen 2 Taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen koheesion -alaotsakkeen määrärahoja sääntelevän lainsäädännön lisäksi eräiden jaetun hallinnon rahastojen yhteistä sääntelyä. Sääntely kattaisi ne rahastot, joista laadittaisiin yhteinen varojen käyttöä koskeva kumppanuussopimus. Samaan asiayhteyteen sisältyy kaikkiaan viisi asetusehdotusta, joista erityisesti *Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan sosiaalirahasto plussasta (ESR+) COM(2018) 382 final; (EU/2018/1145)* liittyy Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan.

ESR+

ESR+ on EU:n pääasiallinen väline, jolla investoidaan ihmisiin ja toimeenpannaan Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin tavoitteita. Yhteyttä Euroopan ohjausjaksoon vahvistetaan. ESR+:aan sisältyvät nykyiset rahastot ja ohjelmat:

- Euroopan sosiaalirahasto (ESR) ja Nuorisotyöllisyysaloite (YEI)
- Vähävaraisimmille suunnattu eurooppalaisen avun rahasto (FEAD)
- EU:n työllisyyttä ja sosiaalista innovointia koskeva ohjelma (EaSI) sekä
- Terveysalaan kohdistuva unionin ohjelma (Health)

Näitä toteutettaisiin jatkossakin sekä jaetun hallinnon että komission suoran ja välillisen (EaSI ja Health) hallinnon periaatteilla.

Kokonaisuutena ESR+ tukee politiikkoja ja tavoitteita, joilla pyritään edistämään täystyöllisyyttä, työpaikkojen laatua ja tuottavuutta, maantieteellistä ja ammatillista liikkuvuutta Unionin sisällä, koulutusta, osaamista sekä parantamaan koulutusjärjestelmiä sekä edistämään sosiaalista osallisuutta ja terveyttä.

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Uudistetun Euroopan sosiaalirahasto ESR+-ohjelman kokonaismäärärahoiksi ehdotetaan noin 89,7 miljardia euroa, josta noin 1 miljardia euroa ehdotetaan kohdistettavaksi terveydenhuollon sekä työllisyyden ja sosiaalisen innovoinnin erityistoimiin.

Valtioneuvosto katsoo, että työllisyyttä, osaamista ja sosiaalista osallisuutta edistävän rahoituksen avulla voidaan tukea valmiuksia vastata meneillään oleviin yhteiskunnan ja työelämän nopeisiin muutoksiin sekä edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa työelämässä. On hyvä, että ehdotuksessa kiinnitetään huomiota nuoriin ja työmarkkinoilla heikossa asemassa oleviin ryhmiin sekä nostetaan esiin ESR+:n merkitys maahanmuuttajien kotouttamisessa ja vähävaraisten henkilöiden aineellisen puutteen torjumisessa.

Uutta komission ESR+-asetusehdotuksessa on Terveys-ohjelman integrointi osaksi ESR-kokonaisuutta, mikä avaa paljon mahdollisuuksia Terveys-osion synergioiden edistämiseen esimerkiksi sosiaalisen osallisuuden, työllisyyden, osaamisen ja sosiaalisten innovaatioiden kentässä. Synergiatavoitteita on tunnistettavissa hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamisen sekä työllisyyden ja osaamisen edistämisen alueilla. Terveysosion sisällölliset painotukset ovat hyvin samankaltaiset kuin nykyisessä terveysohjelmassa, mutta analyysia sisällöistä tulee vielä tarkentaa. Rajat ylittäviin terveysuhkiin varautuminen on huomioitu nykyistä rahoituskehystä paremmin myös osana ESR+ kokonaisuutta.

ESR+:aa toteutetaan sekä jaetun hallinnon että komission suoran ja välillisen hallinnon periaatteella. Kaikkien ohjelmien tulee kaikissa vaiheissa edistää miesten ja naisten tasa-arvoa sekä yhtäläisiä mahdollisuuksia. ESR+ asetus jatkaa komission tasa-arvon kaksoisstrategiaa ja sisältää sekä erillisen tasa-arvotavoitteen että velvoitteen valtavirtaistaa sukupuolten tasa-arvo. Ehdotetussa tasa-arvotavoitteessa on mainittu naisten työelämä-osallisuuden edistäminen, työn ja perheen yhteensovittaminen (sisältäen lasten päivähoitoon pääsy), terveellisen työympäristön edistäminen, työelämän muutosten huomioiminen sekä aktiivisen ja terveen ikääntyminen.

Valtioneuvosto katsoo, että työllisyyttä, osaamista ja sosiaalista osallisuutta edistävän Euroopan sosiaalirahasto Plussan (ESR+) rahoituksen avulla voidaan tukea valmiuksia vastata meneillään oleviin yhteiskunnan ja työelämän nopeisiin muutoksiin sekä edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa työelämässä. Valtioneuvosto tukee komission esitystä, jonka mukaan sukupuolten tasa-arvoa edistetään sekä erityistoimin että sisällyttämällä sukupuolinäkökulma kaikkeen ESR+-toimintaan.

Valtioneuvosto tukee komission ehdotusta sosiaalisen osallisuuden edistämisestä osana ESR+ jaetun hallinnon ohjelmia, mutta suhtautuu varauksellisesti ESR+ rahastoon esitettyyn 2 prosentin vähimmäismäärään, joka olisi kohdistettava materiaalisesta puutteesta kärsiville henkilöille. Valtioneuvosto katsoo, että jäsenvaltioiden tulee ensisijaisesti vastata perusturvan vähimmäistasosta säännönmukaisten sosiaaliturva- ja -huoltojärjestelmien osana.

Valtioneuvosto tarkentaa myöhemmässä vaiheessa kantaansa rahasto-ohjelmien sisällöllisiin painotuksiin.

Mahdolliset lisätiedustelut:
Erityisasiantuntija Antti Hautaniemi; antti.hautaniemi@stm.fi; p. 02951 63462